

Reporting Allegations of Abuse

(1) תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קיז עמוד א

ההוא גברא דהוה בעי אחוויי אתיבנא דחבריה, אתא לקמיה דרב, א"ל: לא תחוי ולא תחוי, א"ל: מחוינא ומחוינא. יתיב רב כהנא קמיה דרב, שמטיה לקועיה מיניה. קרי רב עילויה: בניך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר, מה תוא זה כיון שנפל במכמר אין מרחמין עליו, אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים אין מרחמין עליו.

(2) רמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ח

הלכה ט

אסור למסור ישראל ביד גוים בין בגופו בין בממונו, ואפילו היה רשע ובעל עבירות ואפילו היה מיצר לו ומצער, וכל המוסר ישראל ביד גוים בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא.

הלכה י

מותר להרוג המוסר בכל מקום ואפילו בזמן הזה שאין דנין דיני נפשות, ומותר להרגו קודם שימסור אלא כשאמר הריני מוסר פלוני בגופו או בממונו ואפילו ממון קל הרי התיר עצמו למיתה, ומתרין בו ואומרין לו אל תמסור, אם העיז פניו ואמר לא כי אלא אמסרנו מצוה להרגו וכל הקודם להרגו זכה.

(3) ערוך השולחן חושן משפט סימן שפח סעיף ה

הערה: ידוע לכל קוראי הדורות שבזמן הקדמון במדינות הרחוקות לא היה לאיש בטחון בגופו וממונו מפני השודדים והאנסים אף שנשאו עליהם שם משרה כידוע גם היום מאיזה מדינות מאפריקא השוד והחמס שפחות הממשלה עושים ועל טוב יזכרו מלכי איירופא וביחוד אדונינו הקיר"ה מרוסיא ואבותיו הקיסרים ומלכי בריטניא שפרשו כנפי ממשלתם בארצות הרחוקות למען יהי לכל איש ואיש בטחון על גופו וממונו באופן שהעשירים לא יצטרכו להסתיר עצמם שלא ישללו ממונם ויהרגו אותם ועל זה סובב הולך כל דיני מסור ומלשין שבש"ס ופוסקים כאשר נבארם בס"ד כי המוסר ומלשין את חבריו לפני שודדים כאלה הלא רודפו בגופו וממונו ולכן ניתן להצילו בנפשו.

(4) ויקרא פרשת קדושים פרק יט

(טז) לֹא תִלְךָ רֶכֶל בְּעַמִּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְקַנְקַן:

(5) חזקוני ויקרא פרשת קדושים פרק יט

(טז) לא תלך רכיל שלא תאמר אם אתה מן הדיינים, אני מזכה וחברי מן המחייבים, אבל מה אעשה שחברי רבו עלי. ד"א לא תלך רכיל, לא תעמד אלו נאמר ולא תעמוד בוי"ו הייתי אומר שתי מצות הן עכשיו שכתוב לא בלא וי"ו על כורחין שניהם מצוה אחת. וכן הפירוש לא תלך רכיל כדי שלא תעמד על דם רעך. שכשתאמר לרעך פלוני הוציא דבה עליך, אותו הנאמר עליו עומד עליו והורגו. ויחזקאל בא ופי' אנשי רכיל היו כך למען שפוך דם. ד"א לא תלך רכיל אבל אם שמעת עצה על חברך להרגו לא תעמוד על דמו אלא הודע לו העצה. לא תלך רכיל זה המחזר לשון הרע מזה לזה ותרגומו לא תיכול קורצין. לא תכריז לשון הרע הנעשה בקריצות עינים. וכן בדניאל ואכלו קורציהון דיהודאי. פי' הכריזו. ירעם מן שמים, ת"י אכלי מן שמיא, לשון השמעת קול.

6) העמק דבר ויקרא פרשת קדושים פרק יט

לא תעמוד וגו'. אפי' אין אתה הרכיל וגורם נטילת נפשו, אלא הוא עפ"י סיבה מעצמו עומד בסכנת נפש, אסור לך לעמוד על דם רעך, אבל רכילות אסור אפילו לא יהא נוגע לנפשו ודמו ממש אלא היזק וכדומה, מכל מקום הרי הוא מוכרו לכך. ועוד נכלל בסמיכות אזהרות אלו, שאף ע"ג שאזהרה לא תלך רכיל, מכל מקום לא תעמוד על דם רעך, היינו אם יודע שאיש אחד רוצה לירד לחייו של אדם אחר, ה"ז מחויב להודיע ואסור לעמוד על דם רעך.

7) רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק א הלכה יד

כל היכול להציל ולא הציל עובר על ויקרא י"ט ט"ז+ לא תעמוד על דם רעך, וכן הרואה את חברו טובע בים או ליסטים באים עליו או חיה רעה באה עליו ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים להצילו ולא הציל, או ששמע גוים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנין לו פח ולא גלה אוזן חברו והודיעו, או שידע בגוי או באנס שהוא קובל על חברו ויכול לפייסו בגלל חברו ולהסיר מה שבלבו ולא פייסו, וכל כיוצא בדברים אלו, העושה אותם עובר על לא תעמוד על דם רעך.

8) ספר החינוך פרשת קדושים מצוה רלו

שלא לרגל

(א) שנמנענו מן הרכילות, שנאמר [ויקרא י"ט, ט"ז] לא תלך רכיל. והענין הוא שאם נשמע אדם מדבר רע בחברו, שלא נלך אליו ונספר לו פלוני מדבר כך וכך, אלא אם כן תהיה כונתנו לסילוק הנזקין ולהשבית ריב. ואמרו זכרונם לברכה בפירוש רכיל, רך לזה וקשה לזה. דבר אחר, לא תהא כרוכל. מטעין דברים והולך...

9) תשובות והנהגות כרך ה סימן שצח

שמיעת רינונים וחשדות

קבלתי מכתבו, ורעדה אחזתני על פשע המנהל שסירב לשמוע טענות נגד ר"מ על מעשים מגונים, בטענה שזהו לשון הרע, ועכשיו מתגלה והולך קלונו של אותו ר"מ, והמנהל עודו מתעקש שאין הוכחות מספיקות וראוי לחשוש לאיסור לשון הרע.

ודבריו של המנהל הם הבל הבלים, ופותח פתח לשחיתות ר"ל, וחובת ראש ישיבה ומנהל לשמוע כל רינון וחשד על המתרחש בתחומו, שכן עיקר חובתו לשמור על נפשותיהם של התלמידים, ולכן צריך לחשוש לכל דבר אפילו אינו מצוי כלל, ואף שמוקמינן אדם על חזקת כשרותו, מכל מקום מה שנוגע לשמירת התלמידים, אם נראה אפילו נדנוד ספק שהוזקו ילדים או בחורים, חייבין לסלק את החשוד בינתיים או להעמיד שמירה מיוחדת ותמידית עליו, ועיקר איסור סיפור וקבלת לשון הרע, הוא אם נובע מכך ששונאו או מקנאו בו ואין כוונתו לש"ש, אבל כשכוונתו טהורה חייב לחשוש לכל טענה או רינון על מנת למנוע נזקים, והחשש המופרך מאיסור לשון הרע עלול לגרום לקלקול רבים.

ופעם אחת כשהייתי אצל כ"ק האדמו"ר רבי ישראל אלתר (האדמו"ר מגור) שאל אותי אודות בחור אחד, וכיון שחשש שאני מפקפק אם להגיד מפני לשון הרע, אמר "דע לך בבית הזה אין איסור לשון הרע שהכל לתועלת, וכל מה שאני שומע אני פועל ועושה ובע"ה יהא תמיד בזה תועלת".

והנה שמעתי על אסיפת רבנים בה עמד הקדוש ה"חפץ חיים" זצ"ל ודרש על ענין לשון הרע, ובקש מהרבנים הנוכחים שיחתמו על התחייבות להזהר מלשון הרע, והגאון רבי חיים עוזר זצ"ל היסס לחתום, ויש בזה סיפורים שונים, וכפי ששמעתי השיב שרב בעירו צריך לידע ולשמוע הכל אפילו בחשש רחוק מאד ולעשות בירור יסודי אם יש בדברים ממש, ובמידה שיחתום עלול להחמיר מדאי וזה יגרום קלקול לרבים ולכן טוב יותר לתקן ללמוד הלכות לשון הרע.

סוף דבר, מצוה גדולה לספר כל חשש וחשש, והמנהל צריך לשמוע ולחשוש ולשמור על התלמידים שמירה מעולה, ואם מתרשל הרי הוא בכלל ארור עושה מלאכת ה' רמיה, והיום יש הרבה כלי משחית לקלקל הנוער, וחובה לשמור שמירה מעולה על קודש הקדשים, התלמידים העוסקים בתורת ה', (כמבואר בלשון הרמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל ע"ש).

ואני באתי לעודדו שלא ינוח ולא ישקוט, ושכרו רב מאד, ויסכר פי דובר שקר הסותם פיות ומזלזל בדברים הנוגעים לדיני נפשות.